

Edmund Husserl (1859-1938)

Filosofie aritmetiky I (1891)

orig. *Philosophie der Arithmetik I*

Logická zkoumání I, II (1900, 1901)

orig. *Logische Untersuchungen*, česky 2009, 2010

„Filosofie jako přísná věda“ (1911)

orig. „Philosophie als strenge Wissenschaft“, *Logos* 1, 289-341

Ideje k čisté fenomenologii a fenomenologické filosofii I (1913)

orig. *Ideen zu einer reinen Phänomenologie und phänomenologischen Philosophie I*, česky 2004

Formální a transcendentální logika (1929)

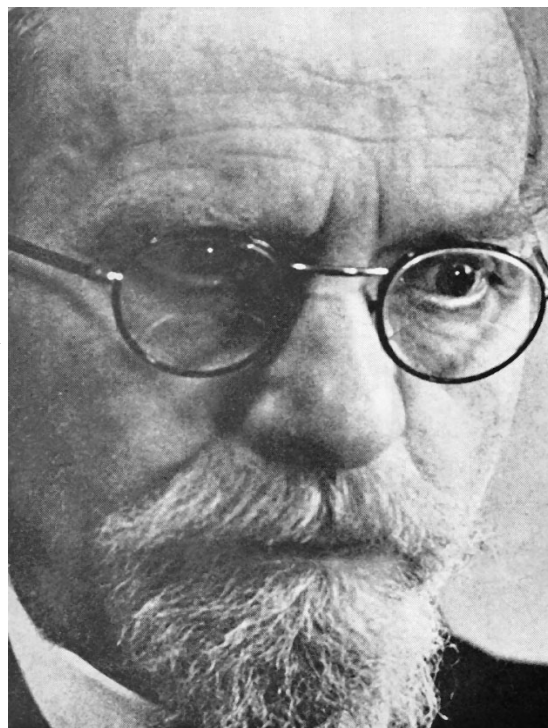
orig. *Formale und transzendente Logik*, česky 2007

Karteziánské meditace (1931)

orig. *Cartesianische Meditationen*, česky 1968, 1993

Krise evropských věd a transcendentální fenomenologie (1936)

orig. *Die Krisis der europäischen Wissenschaften und die transzendente Phänomenologie*, česky 1972, 1996

I. Život

Z rodiny německojazyčného židovského obchodníka v Prostějově.

Gymnázium v Olomouci, studium matematiky v Lipsku (3 semestry 1876-8, styky s T. G. Masarykem), Berlíně (6 semestrů 1878-81) a Vídni (2 semestry 1881-2, doktorát 1882).

Vojenská služba (jednorozční dobrovolník 1883-4).

Studium filosofie ve Vídni (3 semestry 1884-6, žák F. Brentana) a Halle (2 semestry 1886-7 u Brentanova žáka C. Stumpfa, habilitace 1887).

Konverze k luteránství 1886. Sňatek 1887 (manželce Malvine z prostějovské židovské komunity bylo 17 let, před sňatkem také konvertovala; postupně mají 3 děti, mezi nimi pozdějšího významného filosofa práva Gerharta Husserla).

1887-1901 soukromý docent v Halle

1901-1916 mimořádný (od 1906 řádný) profesor v Göttingen (asistent A. Reinach)

od 1913 vychází (ne zrovna pravidelně) *Ročenka pro filosofii a fenomenologická bádání* (skončí 1930, především následkem rozkolu mezi Husserlem a Heideggerem; celkem vyšlo 10 svazků)

1916-1928 řádný profesor ve Freiburgu (asistenti E. Steinová, M. Heidegger, L. Landgrebe, E. Fink)

Přednášky v únoru 1929 v Paříži na Sorbonně (mezi posluchači J. Patočka).

Přednášky v listopadu 1935 v Praze na německé a české Universitě Karlově (jedním z iniciátorů J. Patočka).

S podporou Masarykovou v Praze budován Husserlův archiv (vedle Patočky působí v té době v Praze i Landgrebe), 1938 přemístěn do belgické Lovaně (dnes má po světě 5 dalších poboček).

Od r. 1949 vychází s podporou UNESCO kritické vydání Husserlových spisů (včetně textů z pozůstalosti), tzv. *Husserliana*; dosud 41 svazků.

II. Vliv

Zhruba po 25 let po 2. sv. válce Husserl a Heidegger nejstudovanější (a tedy nejuznávanější) filosofové na kontinentální Evropě, od 70. let tento zájem pozvolna opadá, ale dosud zdaleka nezanikl (a nebyl ani vystřídán něčím srovnatelně výrazným).

Z největších německých filosofů H.-G. Gadamer a H. Arendtová byli přímými žáky Husserla a Heideggera, zatímco mladší J. Habermas a E. Tugendhat se jimi obsáhle v 60. a 70. letech zabývali.

Pro všechny největší postavy francouzské poválečné filosofie byli Husserl a Heidegger základním východiskem. Tak J.-P. Sartre a M. Merleau-Ponty píší své hlavní knihy jako bezprostřední navázání na husserlovské a heideggerovské motivy, a E. Levinas, P. Ricoeur i J. Derrida všichni získávají ostruhy jako překladatelé Husserla (Levinas *Karteziánských meditací*, Ricoeur *Idejí* a Derrida „O původu geometrie“, rozsáhlý text z příloh *Krise*).

Největší polský a největší český filosof nové doby (R. Ingarden a J. Patočka) jsou oba přímými Husserlovými žáky.

V severní Americe nebyla nikdy fenomenologie převažující filosofií, zaujímala ale a dosud zaujímá místo přední (ne-li nejpřednější) alternativy k dominantní analytické filosofii.

Fenomenologie je velmi vlivná v jazykovědě a literární teorii, estetice, právní a sociální teorii, teologii a religionistice, filosofii vědy atd.

III. Vznik a text *Karteziánských meditací*

Když Husserl r. 1928 předává freiburskou profesuru Heideggerovi a zbaví se školních povinností, přijímá pozvání k přednášení v Paříži. Přednášky se odehrají 23. a 25. února 1929 v Amphithéâtre Descartes na Sorbonně a nesou název *Úvod do transcendentální fenomenologie* (formálně jde o 4 přednášky, oba dny Husserl podává dvě přednášky oddělené přestávkou). Přednášky mají velký úspěch a když se Husserl cestou zpátky staví na čtyři dny ve Strasbourgu u svého bývalého žáka, profesora Héringa, přednášky tam zopakuje, a zde také vzniká nápad vydat jejich dopracovaný text ve francouzském překladu (k prvnímu seznámení francouzského čtenářstva s tímto pozoruhodným novým filosofickým směrem).

Husserl na dopracování textu dva měsíce soustředěně pracuje, na jeho podobě se podílí i jeho asistent Eugen Fink (od něhož pochází mj. členění textu na paragrafy a jejich nadpisy), a v půlce května odesílají do Francie rukopis jako podklad překladu. Překlad připraví Héringův student Emmanuel Levinas (později jeden z největších francouzských filosofů své doby) s Gabrielle Peifferovou a vychází r. 1931 pod názvem *Méditations cartésiennes*. Úspěšné přednášky z r. 1929 a nově dostupný úvodní text vskutku vedou k rychlému nárůstu zájmu o fenomenologii ve Francii a Belgii, a od konce 30. let až dosud je Francie pravděpodobně hlavním světovým centrem husserlovské fenomenologie (jistě i následkem toho, že po r. 1933 se Husserl jakožto Žid ocitá v Německu na okraji společnosti a v akademickém prostředí není možno se jeho učením zabývat).

Husserl má v plánu vydat i německý text, chce jej ale ještě dále dopracovat (doplnit počet meditací na šest a v poslední meditaci zpracovat problematiku, ohlášenou v §§ 12-13). To se mu nepodaří a záměr dokončit *Karteziánské meditace* Husserl někdy r. 1933 opouští (aby se o rok později obrátil ke svému poslednímu velkému projektu, *Krizi evropských věd*). „Šestá meditace“ nicméně existuje, ale je to pracovní text pocházející z pery Eugena Finka (tiskem vyšla r. 1988).

Německy vychází Husserlův originál až r. 1949 jako první svazek nové edice *Husserliana*. Edice obsahuje tři do značné míry paralelní texty:

- 1) základní text *Karteziánských meditací*, založený na rukopisu, odeslaném v dubnu 1929 do Francie;
- 2) tzv. „Pařížské přednášky“, tj. text, který si Husserl připravil jako podklad pro přednášky v Paříži (nevíme přesně, jak těsně se jej při přednášení držel); a
- 3) jejich stručné shrnutí, které bylo zasláno předem do Francie a přeloženo, aby posluchači přednášky měli v ruce francouzský sylabus.

Jako příloha je uveden výběr z kritických poznámek ke *KM* od Romana Ingardena, jak je Husserlovi poslal v dopise z (v úplnosti vyšly až v polském překladu jako příloha polského překladu *KM* r. 1982).

IV. *Karteziánské meditace* v kontextu Husserlova díla

Husserlův vývoj tradičně členěn na 1) předfenomenologickou, brentanovskou fázi (před 1900), (2) deskriptivní fenomenologii (1900-1913), a (3) transcendentální fenomenologii charakterizovanou požadavkem fenomenologické redukce (od 1913).

Dnes je již jasné, že toto tradiční členění přehlíží mimořádně důležitý předěl, který s sebou nese objev konstitutivní role protencí, který lze datovat zhruba do let 1916-17 (tato změna, i když jí dříve nebylo dobře rozuměno, bývá někdy označována jako přechod od statické ke genetické fenomenologii).

Karteziánské meditace se měly stát základním spisem Husserlova pozdního období (a Husserl odrazoval čtenáře od studia spisů období předcházejících).

